

FIGYELŐ.

Marosvécsi Helikon.

Egy ifjú erdélyi mágnás, báró Kemény János, ez év június havában a legősibb magyar várkastélyok egyikében vendégül látta Erdély szépíróinak és hírlapíróinak egy részét. A marosvécsi irodalmi ünnep lefolyásáról eleven tudósítások jelentek meg. Ezek a híradások bőven szóltak báró Kemény János fennkölt gondolkozásáról, irodalmi pártolásáról, mindent megértő szelleméről. Felsorolták a meghívott írók neveit. Vázták a megbeszélésre kerülő irodalmi problémák anyagát. Értésültünk arról is, hogy a Helikon célja tulajdonképen a „modern, haladó magyar írásművészetnek, Ady Endre nagy örökségének továbbépítése“ az erdélyi földön. És így tovább, kiki a maga módja szerint.

Legilletékesebbek az új helikoni ünnepek értékelésében mégis maguk az erdélyiek. Azért György Lajosnak a Pásztor-tűz augusztus 1-én megjelent számában közreadott cikkéből vesszük át a következőket a dolog érdemének igazságos megítélése végett. A vécsi ünnepeken csak 19 író és hírlapíró alkotta azt az „erdélyi írói parlamentet“, mely helikoni határozataival útmutatást szándékozik adni az erdélyi irodalom fejlődésének. A helikoni írók többsége progresszív, a kintrekedt írók egyedül a konzervatívok. Ezek abban különböznek az előbbiektől, hogy nagy erkölcsi felelősséget hordoznak magukban a magyarság iránt s művészetüket az erdélyi kisebbségi élet nagy hivatású és magasabbrendű tényezőjének tekintik. Vitán felül áll, hogy Erdélyben nemzeti munkát ez a tábor végez, jelentős eredményeket ez a csoport termel. Törekvésük, világnézetük, ízlésük és erkölcsük is inkább erdélyi, mint az előlhaladóké, a progresszíveké.

Erdélyben a progresszivitás elsősorban nem művészi irányzatot jelent — hiszen némelyik konzervatív író formai és tartalmi modernsége előbb jár a progresszíveknek még a képzeleténél is —, hanem világnézeti, nemzeti, erkölcsi és ízlésbeli elkülönülést. A progresszivitás Erdélyben az erdélyi lélektől

távol álló szellemet takar, melynek szempontjai a nemzetközi-ség felé húzódnak. A progresszív író valami dúsabb lelki összetételű lény, aki sem a magyar, sem a keresztény irányban különösebb lekötöttséget nem érez. Ezek csak nehezekek az ő művészetének végtelenségbe száguldó szárnyain.

Bámuljuk-e vagy sajnáljuk *ezt* az erdélyi irodalmat?

Elhunytak.

BALASSA JENŐ színész, szül. Jászárokszálláson, 1859 máj. 30-án, megh. Budapesten, 1926 augusztusában. Előbb vidéken: Miskolcon, Nagyváradon, Aradon és Debrecenben színészkedett. 1896-ban tagja lett a budapesti Vígyszínháznak. Gyermekmeséket írt.

CSATHÓ AUREL hírlapíró, megh. Budapesten, 1926 júl. 1-én. Szerkesztette a Politikai Értesítő c. könyomatost, melynek megalapítója volt.

DUGOVICH TITUSZ városi főszámvevő szül. Körmenen, 1866-ban, megh. Székesfehérvárott, 1926 júliusában. Tárcaikat írt a Budapesti Hírlapba (1903/905).

GYÖRY ILONA (Ginever Ch. Artúrné) író, szül. Orosházán, 1868 dec. 13-án, megh. Londonban, 1926 júl. 27-én. Györy Vilmos műfordító leánya. Egyideig fős. leányisk. tanítónő volt. 1903-ban férjhez ment s azóta Angliában élt, ahol a magyarságnak sok szolgálatot tett. Eredeti és fordított versei 1890, prózai művei 1893 óta jelentek meg a magyar lapokban és folyóiratokban. Számos ifjúsági munkát és szépirodalmi művet fordított német, francia s főleg angol nyelvből. Férjével együtt egy angolnyelvű magyar nyelvtant is írt.

GYÖRY LORANT volt földművelésügyi miniszter, szül. Orosházán, 1871 ápr. 11-én, megh. Budapesten, 1926 júl. 31-én. Györy Ilona öccse. Fiatalkorában verseket és elbeszéléseket írt a M. Figaróba, az Üstökösbe, a Borszem Jankóba és az Ország-Világba.

HUSVÉTH EMIL hírlapíró, megh. Temesvárt, 1926 júliusában, 53. évében. Fel. szerkesztője és kiadója volt a lugosi Krassószörényi Lapoknak.

KEMÉNY ANDOR (szentgyörgyi) dr., nyug. kuriai bíró, szül. Rimaszombatban, 1862 ápr. 17-én, megh. Bártfafürdőn, 1926 júl. 16-án. Fiatalkorában verseket és tárcaikat írt a Bolond Istókba, a Gömör-Kishontba, a Borsodmegyei Lapokba és a miskolci Szabadságba, melynek belső munkatársa volt.

KEMÉNY GYULA hírlapíró, szül. Szentesen, 1852 febr. 29-én, megh. Budapesten, 1926 júl. 20-án. Előbb színész, 1885 óta hírlapíró volt, legutóbb a Neues Politisches Volksblatt munkatársa. Csomori álnéven írt szenzációt hajhászó regényein kívül munkái: *Hungara*. Bp., 1902. — *A régi Pest titka*. U. o., 1903/6.

KREMMER DEZSŐ dr., könyvtárigazgató, szül. 1879 máj. 22-én, megh. Budapesten, 1926 jún. 17-én. 1904-ben lépett a főváros szolgálatába. Egyideig a Fővárosi Múzeum tisztviselője volt. 1921 jún. 1-én a Városi Könyv-

tár igazgatója lett. Irodalomtörténeti érdekű dolgozatai *Apáczai Csere János élete és munkái*. Bp., 1911. — *A fővárosi szluművészet multja*. (Uj Élet. 1914. VI. köt.) stb.

LAKATOS VINCE premontrai tanár, szül. Szepezden, 1868 márc. 1-én, megh. Budapesten, 1926 jún. 27-én. 1894 óta Keszthelyen tanított. 1387 óta írt nyelvészeti, irodalomtörténeti cikkeket, eredeti és fordított verseket és tárcákat főleg vidéki lapokba. Főbb dolgozatai a M. Nyelvőrben (1888. Szepezd nyelvjárásáról), a Keszthelyi Hirlapban (1895. A Balaton vidéke a magyar költészetben), a Balatonvidékében (1897. Visszatekintés a keszthelyi Georgicon történetére), a keszthelyi gimn. értesítőjében (1902. A vallásos elem Tompa költészetében; 1906. Seneca Pázmány prédikációiban; 1913. Eötvös József br. gondolatai a kereszténységről), az Irodalomtörténetben (1919. Arany János mint zeneszerző) jelentek meg.

LOSONCZY LAJOS dr., ev. liceumi tanár, szül. Kőszegen, 1865 márc. 13-án, megh. Pozsonyban, 1926 júniusában. Előbb Késmárkon, utóbb Pozsonyban működött. Főbb munkái: *De Simonis de Keza Chronicarum lutilitate*. Késmárkon, 1892. — *A tragikum*. Pozsony, 1898.

RÉVAI MÓR JÁNOS könyvkiadó, szül. Eperjesen, 1860 febr. 24-én, megh. Budapesten, 1926 júl. 7-én. Mint a Révai Testvérek r.-t. vezérigazgatójának nagy része volt Jókai Mór és Mikszáth Kálmán műveinek jubiláris kiadása és a Révai Nagy Lexikona létrejöttében. Lefordította németre Kármán: *Fanny hagyományait*. (Lipcse, Universal Bibl.) Irodalomtört. jellegű munkája: *Írók, könyvek, kiadók*. Egy magyar könyvkiadó emlékiratai. Bp., 1920. 2 köt.

SAS NÁCI dalköltő, szül. Budapesten, 1875 márc. 28-án, megh. u. o., 1926 július 1-én. Első szerkesztője volt Tolnai Világlapjának. Mintegy 250, részben népszerűvé vált dal szerzője, melyek szövegét is gyakran maga írta.

SIPOS ORBÁN kir. tan., ny. tanfelügyelő, szül. Jászberényben, 1836 máj. 24-én, megh. Homokszentlőrincen, 1926 júl. 12-én (?). 1858-ban beszélt írt a Kalauzba.

SRETVIZER LAJOS ny. szfőv. szakfelügyelő, szül. Érsekújvárt, 1845 aug. 24-én, megh. Budapesten 1926 aug. 7-én. Tanügyi író volt. Fiatalabb korában ifjúsági elbeszéléseket is írt a Kis Tükörbe és a Gyermekbarátba, részben Vidor Ferke álnéven.

SZABÓ OTMÁR ciszterci r. áldozópap, apátsági könyvtáros, szül. Balatonszentgyörgyön, 1863 szept. 10-én, megh. Zircen, 1926 júliusában. A ciszterci r. millenáris emlékkönyvében megírta a magyarországi ciszterci írók életrajzát.

SZALAY FRUZINA (Oletko Károlyné) költő, szül. Kaposvárt, 1864 szept. 10-én, megh. u. o., 1926 júliusában. Mint Kisfaludy Atala leánya már gyermeklány korában kezdett verselni. Költeményei a Főv. Lapokban, Szana Tamás Koszorújában, utóbb az Ország-Világban s A Hétben jelentek meg, mely utóbbinak 1890-től állandó munkatársa volt. Munkái: *Versék*. Bp., 1893. — *Egy marék virág*. Költemények, U. o., 1898. — *Bébi és Micóka*. U. o., 1906.

VENYÓRI BÉLA lapkiadó, megh. Kiskúnfélegyházán, 1926 júliusában, 37. évében. Munkatársa volt a saját kiadásában megjelent Félegyházi Hirlapnak.

G. P.

Hírek.

Petőfi-ünnepek. — A borjádi kastély homlokzatát a birtok jelenlegi úrnője művészi emléktáblával díszítette föl, hogy megörökítse az utókor számára Petőfi Sándornak 1845. évi borjádi tartózkodását. Ugyancsak ünnepélyesen avatták föl Kiskőrösön Petőfi Sándor dajkájának, Kurucz Zsuzsannának, síremlékét.

Minerva Jahrbuch. — E vállalat 28. évfolyama (1926) a Walter de Gruyter berlin-lipcei kiadásában három tartalmas kötetben jelent meg s a magyar tudományos intézményeket is kimerítően ismerteti. Ara vászonkötésben 80 márka.

Magyarország könyvtermelése 1925-ben. — Csonka-Magyarországban ma már évenként annyi új könyvet nyomnak, mint a régi Nagy-Magyarországban. A múlt évben 3921 új könyv jelent meg. Az elszakított területek közül Csehszlovákiába jut el legnehezebben a magyar könyv; Erdélybe bizonyos közgazgatási rendszabályok szemmeltartásával sok magyar munka juthat be; Jugoszláviába a magyar könyv bevitelje teljesen szabad.

Herczeg Ferencet tiszteletbeli doktorrá avatták. — A budapesti tudományegyetem bölcsészeti kara elhatározta, hogy Herczeg Ferencnek negyvenéves írói jubileuma alkalmából átadja a tiszteletbeli doktori oklevelet.

Az Erdélyi Irodalmi Társaság új tagjai. — Az Erdélyi Irodalmi Társaság ezidei tagválasztó közgyűlésén tiszteleti tagjai közé iktatta dr. Gergely Samu volt egyetemi rk. tanárt, Erdély történelmi multjának érdemes forráskutatóját; Kádár József v. polg. isk. igazgatót, Szolnok-Doboka monografiáíróját; Sebesi Samu széppróza-író, az erdélyi irodalom régi munkását és Thorma János festőművészt, a 30 éves multú nagybányai festőiskola jelenlegi igazgatóját. Rendes tagjai lettek a Társaságnak: Balogh Artúr nyug. egyetemi tanár, a M. Tud. Akadémia l. tagja; Büchler Pál marosvásárhelyi tanár, a szanszkrit irodalom kutatója; Gál Kelemen nyug. főgimn. igazgató, a pedagógiai irodalom kiváló erdélyi munkása; Imre Lajos kolozsvári ref. theol. tanár, az Ifjú Erdély szerkesztője; Járosy Dezső pápai kamarás, az Arany János Társaság elnöke, kiváló zenekritikus; Szabó Mária, aki regényeivel és novelláival rokonszenves figyelmet ébresztett maga iránt; Kövér Erzsébet és Finta Gerő, az erdélyi lírának izmos tehetségei, végül Pakocs Károly, a lírának és szépprózának értékes munkása.

Új könyvek.

Verses kötetek.

Agyagfalvi Hegyi István: A véres kardot körülhordozom. Bp. 1926. 112 l.
 Baja Mihály: Oh, szép ifjúságom. Békéscsaba. 164 l. Tevan.
 Nemesszeghy Elemér: Letörött a zászló. Bp. 1925. 46 l. Pallas.
 Orosz Iván: Szeretni kell. Zalaegerszeg. 1926. 48 l.

Elbeszélő kötetek.

Bársony István: Magyar természeti és vadászati képek. Bp. 218 l. Athenaeum.
 Csokor. Miskolci antológia. Szerkesztette Hajdu Béla és Bak János. Miskolc. 1926. 184 l.

- Ferró Pál: Kegyetlen asszonyok. Bp. 1925. 178 l. Nova.
 Hajdu Béla: Mihuba. Miskolc. 1925. 96 l.
 Hatvany Lili: Az ember. Bp. 220 l. Genius.
 Hegyaljai Kiss Géza: Császár és lelkipásztor. Miskolc. 1926. 158 l.
 Móricz Pál: A rejtelmes Alföld. Tahitótfalu. 1926. 240 l.
 Romhányi Sándor: Az égi kötelék. Pécs. 192 l. Danubia.
 Tomory Jenő: Elmult a nyár. Bp. 1926. 176 l.

Tudományos munkák.

- Csengery János-emlékkönyv. Írták tamitványai, barátai és tisztelői. Szeged 1926. 310 l.
 Gyalóky Jenő: A mohácsi csata 1526 augusztus 29. Bp. 1926. 84 l.
 Irodalomtörténeti füzetek. Szerk. Császár Elemér. — A XX. század magyar irodalma kritikákban. 64 l. — Szabó Richárd: Endrődi Sándor. 36 l. — Galamb Sándor: Huszonöt év a magyar társadalmi dráma történetéből. 32 l. — Császár Elemér: A Zalán futása. 24 l. Bp. 1926. Pallas.
 Magyar irodalmi lexikon. Fóris Miklós és Tóth András közreműködésével szerkesztette Ványi Ferenc. Átnézték Dézsi Lajos és Pintér Jenő. I. félévkötet. Bp. 320 l. Studium.
 Máté Károly: A magyar önéletírás kezdetei. Pécs. 1926. 52 l.
 Mitrovics Gyula: Gyulai Pál esztétikája. Bp. 164 l. Franklin.
 Mohácsi Emlékkönyv 1526. Szerkesztette: A Magyar Történelmi Társulat megbízásából Lukinich Imre. Bp. 1926. 308 l. Egyetemi nyomda.
 Pukánszky Béla: A magyarországi német irodalom története. (A legrégebb időktől 1848-ig.) Bp. 1926. 568 l.
 Steier Lajos: Haynau és Paskievics. Két köt. Bp. 740 l. Genius.
 Szabolcska László: Gárdonyi Géza élete és költészete. Temesvár. 1926. 136 l. Studium.

Fordítások.

- Brehm Alfréd: Az állatok világa. Egy kötetben. Atdolgozta: Rapaics Raymond. Bp. 944 l. Légrády.
 Mahátmá Gandhi válogatott írásai és beszédei. Ford. Baktay Ervin. Bp. 224 l. Athenaeum.
 John L. Stoddard: Vissza Krisztushoz. Ford. Pálffy Erzsébet grófnő. Bp. 1926. 320 l. Élet-kiadás.

Egyéb könyvek.

- Bán Aladár: Unkari. Helsinki. 332 l.
 Huszár Károly: Az égő Oroszország. Bp. 1926. 334 l. Dante.
 Napnyugati játékok. Összeállította Doby Ida és Sárközy Pálné. II. köt. Bp. 1926. 40 l.
 Öreg diák visszanéz. Szerk. György Lajos. Kolozsvár. 1926. 188 l.
 Széll Kálmáné Vörösmarty Ilona: Emlékeim Deák Ferenc politikai és magánéletéből. Bp. 152 l. Pallas.

Felelős szerkesztő és felelős kiadó: Pintér Jenő. Budapest, I., Attila-u. 1. Kir. M. Egyetemi Nyomda, Budapest. — Főigazgató: Dr. Czakó Elemér.